

УДК 159.922:316.64+34

Ю.М. ДМИТРІЄНКО, Київський національний університет імені Тараса Шевченка

І.В. ДМИТРІЄНКО, Харківський національний університет ім. Г.С. Сковороди

НОРМИ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ ЯК ЯКІСНОЇ ЧАСТИНИ МЕХАНІЗМУ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Ключові слова: правова культура, механізм правового регулювання

Продовжуючи визначати структурні частини механізму правового регулювання та їх якість з точки зору оптимальності регулювання суспільних відносин цим механізмом, чим є сама правова свідомість за перехідного правостановлення (Г. Гегель, В. Тацій, В. Сташиш, В. Чефранов, В. Петришин, М. Козюбра та ін.) у нетрадиційному суспільстві, зазначимо, що до неї входять правова культура, її норми, що за багатьох параметрів є спорідненими або тотожними з нормами правової свідомості. При цьому норми правової свідомості мають абсолютну та відносну циклічну соціальну активність, але є більш якісними за ознаками цивілізованого регулювання суспільних відносин і ментально-розвитковою цілеспрямованістю: соціальною справедливістю, наближеністю до світових стандартів нормативно-правового регулювання.

Зазначимо, що наукових робіт, присвячених даній тематиці, нам знайти не вдалось. Дана проблема безпосередньо пов'язана з основними напрямками сучасних державно-правових перетворень та досліджень, наприклад, держбюджетною темою науководослідних досліджень Київського національного дослідницького університету ім. Т. Шевченка «Формування механізму адаптації українського законодавства у галузі захисту прав і свобод громадян до законодавства Європейського Союзу». Тому метою статті є

дослідження історико-правового стану становлення та розвитку будь-якої правової культури як типово національної, якісної частини механізму правового регулювання в контексті теоретико-методологічної співвіднесеності та перспективі.

Раніше ми неодноразово висловлювали точку зору про те, що у кризовому циклі соціальної активності правової свідомості існує також кризовий цикл соціальної активності правової культури, що за позитивним правом буде правомірним ідентифікувати її функціональну відсутність. Але остаточно так вважати все ж так, мабуть не можна. Її начебто нема, але є її носії, що її або ігнорують, або в неї не зацікавлені або певна частина владної еліти, або певні політичні сили, або вона історично не склалась як національна за різних причин, де виявляється їх найвища функціональність та природне призначення. Саме за механізмами перетворення норм правової свідомості через норми правової культури у норми права формується природний механізм правового регулювання суспільних відносин істинно за будь-яких часів.

Залежно від циклу соціальної активності правової свідомості формується відповідна правова культура, що має різну функціональність та сама ж взаємодетермінується. Залежно від того, яка – формальна (ідеологічно-правова) чи неформальна (ментально-правова) спадкоємність правової свідомості домінує – створюється штучна чи природна правова традиція, ідіома, норма правової культури, свідомості та норма статичного позитивного права, а також їх відповідні формули [1–4]. Саме за переходом домінанти у актотворенні правовою свідомістю норм права на норми правової культури можемо впевнено говорити про цивілізоване формування нової статичної правової системи.

Основним структурним елементом правової культури є її норма як неякісна та якісна норми правової свідомості. Її норма як неякі-

сна норма правової свідомості (кризовий цикл соціальної активності, абсолютна самостійність правової свідомості), якісна норма правової культури як норма правової свідомості (низький, середній, високий, найвищий цикл соціальної активності, відносна самостійність правової свідомості), котра радикально та нерадикально концентрує та регулятивно презентує найголовнішу функцію форми правової емоції – головного структурного елементу механізму правової свідомості за перехідного нетрадиційного суспільства легалізує сам механізм правового регулювання, що ідентифікується ідеологічно як (неписьмово, так й письмово) універсалізована норма права. Остання здійснюється регулятивно емоційно, психологічно забарвлено та швидко, як без необхідних правових процедур оформлення, верифікації та її оприлюдненої адаптації, так і з цими правовими процедурами на більш розвиненому щаблі становлення та розвитку правової свідомості як стержневого елементу механізму правового регулювання.

За мірою становлення стійкого механізму правового регулювання – системи стійкого статичного позитивного права у нетрадиційному суспільстві, що поступово становиться традиційним, норми правової культури як норми правової свідомості, що має кризовий цикл соціальної активності та абсолютну самостійність, трансформуються у інші, більш якісні та універсально якісні норми. Саме вони ідентичні нормам правової свідомості низького, середнього, високого та найвищого циклів її соціальної активності за її поступового перетворення у відносну самостійність у нетрадиційному суспільстві або ідентичні нормам статичного права у традиційному суспільстві, коли норми правосвідомості стають якісною частиною норм статичного права, де правова свідомість має чітку відносну самостійність як стержнева частина механізму правового регулювання суспіль-

них відносин.

Норма правової культури – як якісна або неякісна норма правосвідомості – норма прямої дії самої правосвідомості – єдиного механізму правового регулювання – правило поведінки, поширюється, в першу чергу, на строго визначену кількість ситуацій та визначене коло суб'єктів (норми корпоративної, революційної правосвідомості). Вона не завжди має встановлений державою зміст та охороняється нею з метою регулювання тільки певних (наприклад, встановлення нової диктатури пролетаріату, нової олігархії, пріоритетів нових суспільно-правових цінностей та ін.) суспільних відносин в суспільстві, істотних для її становлення та розвитку як нової, лише потім, за мірою переутворення норм правосвідомості на норми статичного позитивного права. При цьому правосвідомість є основною частиною механізму правового регулювання суспільних відносин, а її норма починає поширюватись на невизначену кількість ситуацій та невизначене коло суб'єктів, що має встановлений державою зміст та охороняється нею з метою регулювання всіх відносин в суспільстві. Тобто, у такий спосіб норма правової культури як безпосередня норма правової культури трансформується у норму статичного права, що набуває більшої регулятивно-нормативної якості.

Норма правової культури як норма правової свідомості характеризується наступними ознаками:

1. Норма правової культури як певна або повна якісна норма правосвідомості є результатом прямої функції правової емоції, правової ідеї, правової теорії, правотворчості окремого індивідууму, окремої особистості, певної соціально активної групи первинних суб'єктів правової свідомості, певної групи соціально активних. Останні, як правило, є радикально правоналаштованими спільнотами у нетрадиційному суспільстві, а також

носіями певного (корпоративного, партійного, громадянського) якісного становлення та розвитку правової свідомості як механізму правового регулювання, націленої на формування нового громадянського суспільства як широкої соціальної основи нової правової держави, або санкціонування у актах правосвідомості вже існуючих соціально справедливих норм за світовими зразками норм статичного права.

2. Це якісне правило поведінки, що має обов'язковий характер, а не характер певної зразкової поведінкової поради (хоча у зв'язку з цим починає губитися розвиткова домінанта ментально-правової властивості правової свідомості як типово національної за пріоритетом звичайних україноментальних традицій складової пропорції формули української правової ідіоми та починається суто не типово ментально-правова пріоритетна, а типово штучна ідеологічна трансформація, котра може бути певною чи повною мірою хибною), на перших стадіях становлення та розвитку нових форм перехідної правосвідомості для владних первинних суб'єктів правової свідомості, що перетворюються у владних вторинних. За мірою їх цивілізованого еволюціонування за зразками світових форм правових свідомостей вторинних суб'єктів правової свідомості – іншими словами – державно-правових форм свідомостей та культур, останні переносяться або мають перенестися з інших у вітчизняний історико-правовий простір за моделями найбільш привабливої світової, національної та регіональної ментальної спорідненості творення актів правової свідомості як норм права, викристалізовуючих істотні та суттєві світові, національні та регіональні їх якості та властивості.

3. Це якісне правило поведінки, що відображає, в першу чергу, суспільні, масові, колективні та індивідуальні, державні правові інтереси тих суб'єктів правової свідомості,

котрі намагаються трансформувати старе традиційне, але нецивілізоване суспільство у нове нетрадиційне, але з цивілізаційними або якісними правовими цінностями, інтересами та орієнтирами. Під якісним правилом поведінки та якісними правовими цінностями ми розуміємо таку правову поведінку та такі правові цінності, що мають у своїй основі світові ідейно-світоглядні та нормативно-регулятивні компоненти, елементи, вимоги, потреби та джерела розвитку, а саме: національну і правову ментальність, культуру, мову та функціональну їх історичну та наявну спадкоємність.

4. Це якісне правило поведінки, що на початковому етапі становлення нової форми правової свідомості може принципово, але аргументовано, не визнавати формальну рівність всіх суб'єктів правової свідомості у зв'язку з тривалим порушенням природних первинних прав первинних суб'єктів правової свідомості з боку вторинних. Лише згодом, за мірою встановлення соціальної справедливості як масової якісної характеристики нетрадиційного суспільства та його принципову ознаку прогресивного становлення та розвитку, поступово починає визнавати формальну рівність всіх суб'єктів правової свідомості як остаточну якісну характеристику зазначеного суспільства та права шляхом покладення на них рівних обов'язків та надання їм рівних прав, але за умов виконання (перевірки виконання) умовного паритету первинних природних прав первинних і вторинних суб'єктів правової свідомості.

5. Це якісне правило поведінки, що не має чітко визначеного змісту та зовнішньої форми виразу або цей зміст має принципово максимально сконцентровані та звужені параметри (правові параметри, інтереси диктатури пролетаріату, нової олігархічної корпорації як чітко визначені правові якості цих корпорацій), що згодом нормативно врегулюються у чітко визначений зміст та зовніш-

ню форму, врегульовані згодом якісними нормами чинного статичного права.

6. Це якісне правило поведінки, що регламентує відносини між суб'єктами шляхом встановлення моделей поведінки, які відповідають інтересам владної еліти, олігархічної верхівки суспільства, будь-якої широкої корпоративної спільноти, окремих видатних особистостей, соціально активних спільнот, груп, що мають сильний вплив на формування чинних олігархічних, державних, корпоративних та інших інтересів та пріоритетів (наприклад, життєвих інтересів депутатів Верховної ради України та ін.). Останні чітко визначають якісні, але спочатку вибіркові, потім, періодичні, колегіальні рішення, домовленості, індивідуальні, колективні та масові норми правової культури як нормативно-правові акти та механізми регулювання суспільних відносин, що транзитивно трансформуються далі у норми статичного права.

7. Це якісне правило поведінки, що може не охоронятися державою, існувати та функціонувати вільно, та може охоронятися державою як можливість застосування санкцій примусового характеру. Отже, норми правової культури як норма правосвідомості – це не завжди загальнообов'язкове, але завжди якісне правило поведінки (вони виходить з ідейної, духовної переконаності суб'єктів правової свідомості у їх гострій необхідності виконання), що встановлюється чи санкціонується державою, є прямим нормативним волевиявленням певного акту (певних актів) правової свідомості її соціально активних первинних суб'єктів. Є як офіційним, так й неофіційним засобом закріплення та охорони якісних суспільних відносин, що здійснюється шляхом визначення якісних формальних прав та обов'язків істотних суб'єктів відносин та забезпечення їх виконання як за нормами моралі, звичаєвого права, інших корпоративних правових норм, так й примусовою силою закону. Норма правової куль-

тури як норма правової свідомості – це, ті якісні норми, що стають якісною основою, в першу чергу, норм якісного процесуального, матеріального права.

Норма правової культури як якісна норма правової свідомості є простою (на початковій стадії її становлення та розвитку, коли правова свідомість є цілісним механізмом правового регулювання) та складною юридичною категорією (на непочаткових стадіях її становлення та розвитку. Тут правова свідомість є складовою якісною частиною механізму правового регулювання суспільних відносин), що має як неформальний (закріплені у нормах моралі, звичаєвої правосвідомості, звичаєвого права, інших нормах корпоративної правосвідомості та неписаного корпоративного права), так й формальний вираз (закріплення в тексті правового документу) та внутрішню структуру. Структура норми правової культури як структура норми правової свідомості - це внутрішня та зовнішня її будова (наприклад, запозичена нова якісна форма правової культури як нова якісна форма правосвідомості або перенесена з іншого часо-простору, що у ідейно-світглядному та нормативно-правовому сенсі накладається на певну пріоритетну стару форму). Остання характеризується певною взаємодією або відсутністю необхідної взаємодії складових елементів. При цьому зазначаємо, що на питання про структуру норми правової культури як норми правової свідомості в сучасній літературі точки зору відсутні. Але теоретичний характер структуро-системи норми правової культури здатний визначити структуру норми правової культури як структуру норми правової свідомості в її ідеальній конструкції у логічній площині якісних причинно-наслідкових регулятивних подій за позитивним правом за такою формулою:

На початку перехідного періоду правостановлення певного старого маргінального традиційного суспільства у нове нетрадицій-

не формула норми правової свідомості та культури за позитивним правом лише нагадує формулу норми права: "... ≤ **ЯКЩО** (**ЯКЩО**, **ЯКЩО^a** ...) ... ≤ **ТО** (**ТО**, **ТО^b** ...) ... ≤ **ІНАКШЕ** (**ІНАКШЕ**, **ІНАКШЕ^c**..."..., де «...» після лапок – позначають обов'язково завжди такий порядок протікання логічно-регулятивної дії (виконання, здійснення, функції) норми правової свідомості, а саме: «гіпотеза-диспозиція-санкція» за її межами за контактування з іншими структурними, у тому числі з іншогогалузевими елементами норм інших правових свідомостей, «...» – у межах лапок визначають структуру норми однієї галузі правового усвідомлення, певний порядок, що позначають обов'язково завжди звичайний порядок протікання логічно-регулятивної дії (виконання, здійснення, функції) норми правової свідомості, – у самій структурі норми, тобто обов'язково спочатку здійснюється гіпотеза, потім диспозиція, та санкція; (**ЯКЩО**, **ЯКЩО^a** ...), (**ТО**, **ТО^b** ...), (**ІНАКШЕ**, **ІНАКШЕ^c** ...) – позначають різну можливість існування як функціональних, так й дисфункціональних декількох гіпотез, диспозицій, санкцій рівно як й їх відсутність, або відсутність єдиної необхідної гіпотези, диспозиції, санкції, а також їх регулятивну, арегулятивну та дисрегулятивну функцію, властивості та цінності, що, як правило, визначаються правовими цінностями владної корпоративної більшості; «≤» – позначка однакової чи меншої, або більш якісної кількості гіпотез, диспозицій та санкцій у нормі правової культури.

Але характеризуючи гіпотезу, диспозицію та санкцію норми правової культури, принципово зазначаємо про те, що вони, на відміну гіпотези, диспозиції та санкції норми правової свідомості мають найбільш якісні властивості, функції та перспективи саме у нормативно-регулятивній площині їх формування, здійснення та верифікації. Тобто, вони є ідейно-світоглядним, нормативно-правовим

результатом та тією пріоритетною функцією норми правосвідомості кризового, низького, середнього, високого та найвищого циклів соціальної активності правової свідомості, що формують нову спадкоємність актотворення правовою свідомістю якісних норм права, презентуючи тим самим якісний перехід правового стану правової свідомості з абсолютної самостійності у відносно за неперехідного правостановлення у традиційному суспільстві.

Ці норми також мають більшу універсальну цілеспрямованість у їх трансформаційному здійсненні до формули норми статичного права, у кількісному відношенні гіпотез, диспозицій та санкцій норм правової культури набагато менше, ніж у нормах правової свідомості. Вони мають не хаотичний, а типово правоупорядкований характер, що поступово набирає все більш та більш істотні, типово характерні якісні ідейно-світоглядні та нормативно-регулятивні характеристики, параметри та мотивації. Вони більш цивілізовано якісніші та опосередковані такими різними детермінантами, котрі мають набагато більшу та сильнішу родову правову природу, що має світову, цивілізаційну основу та відповідні пріоритети. Саме кризь норму правової культури як перехідну, типово правову норму далі трансформується права свідомість як єдиний механізм правового регулювання суспільних відносин за перехідного правостановлення у норму статичного позитивного права, гублячи при маргінальні властивості, та становлячись все більш та більш якісною частиною механізму правового регулювання за традиційного суспільства.

Формування норм правової культури, як правило, носить випереджувальний характер, набуває властивостей подальшого керованого розвитку та структуризації норм права, що мають небіологічний, на відміну від доміанти біологічних норм правової свідомості, характер, набуваючи суто небіологіч-

ної природи та сутності. Функціональна регулятивна сила гіпотези, диспозиції та санкції нормативно детермінована також циклом соціальної активності правової свідомості, правовим станом її відносною та абсолютною самостійності, домінантною формою суспільної та державно-правової свідомості, роллю та значенням масової, колективної та індивідуальної правової свідомості у суспільстві та державі, рівнем правової духовності громадян та владної еліти, станом спадкоємності у правовій свідомості, правовій традиції та правовій культурі, циклом соціальної активності правової культури, спадкоємності правової культури. Але при цьому слід додати, що ці детермінанти мають також більш якісні властивості, що все більш та більш відходять від біологічної природи норм правової свідомості та перетворюються у норми широкого різногалузевого статичного права.

Норми правової культури як правової свідомості мають велику різноджерельну детермінантність та причинно-наслідкову залежність від багатьох факторів суспільно-правового становлення та розвитку конкретно-історичної спільності українського етносу-народу-нації-суспільства-держави, залежну від чинників формування правових цінностей та пріоритетів конкретно-історичного циклу соціальної активності правової свідомості, ніж норми статичного права, але у цій залежності переважають соціальні стандарти цивілізованого життя та співіснування у світі, перш за все, світових традиційних суспільств та правових держав.

У низькому та середньому циклі соціальної активності правової культури її норми певною або повною, але якісною мірою дублюють норми правової свідомості, що нормативно наближаються до норми статичного права, але можуть бути тотально індетерміновані нормами останнього. Тобто, це такий період її становлення та розвитку, коли формується або вже сформувалась нова статична

правова система, але норми правової свідомості як остаточного, але домінантного поки ще, механізму правового регулювання суспільних відносин продовжують виконувати функції, не даючи можливості широкому нормативному регулюванню статичному праву. При цьому норми правової культури більш якісні, тобто споріднені з тими відповідними правовими нормами, що зорієнтовані на цивілізовані стандарти. Тобто, це період, коли основи нової правової системи в Україні вже сформовані, вона може функціонувати та регулювати чинні суспільні відносини, але йде запекла ідейно-світоглядна боротьба між владною елітою, коли право підмінюється політичною ідеологією, між суб'єктами владної правової свідомості формуються домовленості замість чіткого виконання норми чинного статичного права, чіткі правові рішення у судах підмінюються неправовими, а політичними (наприклад, пояснення нових принципів формування коаліції Конституційним Судом Регламентом Верховної Ради, тобто Законом України пояснюються норми чинної Конституції) та ін. але при цьому норми правової культури як більш якісні, змінюють і норми правової свідомості, і норми статичного права у бік їх більш якісної цивілізованішої озовнішеності.

У закінченні періоду формування нетрадиційного суспільства у нове традиційне формула норми правової культури як правової свідомості за позитивним правом або максимально наближена, або повністю співпадає з формулою норми статичного права: **«ЯКЩО... ТО... ІНАКШЕ»**, тобто, як правило, існує одна гіпотеза, одна диспозиція, одна санкція, а також автентичний порядок їх регулятивного здійснення. При цьому норми правової культури як норми правової свідомості є більш «на один подих» (Ж. Дерріда) якісніші від норм правової свідомості.

Відповідно до цієї формули, структура норми правової культури як норми правосві-

домості складається з трьох елементів: 1. Гіпотеза – «якщо»; 2. Диспозиція – «то»; 3. Санкція – «інакше».

Норма правової культури як норма правової свідомості може складатися з двох і навіть з одного елементу, але вони більш ідейно-світоглядно- та нормативно-регулятивно якісніші за норми правосвідомості. Так норми правової культури як норми загальної правосвідомості частини КК, як правило, складаються з гіпотези та диспозиції, а норми правової культури як норми правової свідомості особливої частини – з гіпотези та санкції чи диспозиції та санкції. Норми конституційної правової культури як норми конституційної правосвідомості, як правило, мають лише диспозицію.

Гіпотеза норми правової культури як гіпотеза норми правової свідомості – якісна частина норми правової свідомості, що вказує на ті якісні обставини, при настанні яких можуть виникати, змінюватись чи припинятись істотні права та обов'язки всіх суб'єктів правової свідомості, що передбачені правовою нормою правової свідомості її первинних суб'єктів-владних первинних суб'єктів (лідери громадських рухів, соціально зорієнтованих політичних партій та ін.). Як правило, у некризовому циклі соціальної активності правосвідомості, гіпотезу мають всі норми правової культури як норми правової свідомості, але вони «на подих» більш якісніші та соціально детерміновані, аніж гіпотези правової свідомості, що можуть мати як біологічну, так й небіологічну природу.

Гіпотеза норми правової культури як гіпотеза норми правової свідомості може мати як писемний, так й не писемний характер. За кризового циклу соціальної активності правової свідомості гіпотеза норми правової культури може мати не писемний характер. За інших циклів – писемний, але за будь-яких умов гіпотеза, диспозиція та санкція норми правової культури мають обов'язково

бути певним або повним чином відбиті у її артефактах і архетипах, котрі можуть, як правило, за перехідного правостановлення у нетрадиційному суспільстві, в першу чергу, за кризового циклу, а також інших циклів соціальної активності правової свідомості не співпадати, або співпадати повністю чи частково з артефактами та архетипами цієї правової свідомості. Вони мають більш якісний характер, параметри та функції, більше відповідають принципам соціальної справедливості та споріднені з автентичними світовими зразками.

Функціональна дія (сила, точність, нормативна верифікаційність та регулятивність) як не писемних, так й писемних гіпотез, диспозицій та санкцій норм правової свідомості як гіпотез, диспозицій та санкцій норм правової свідомості виявляється в залежності від циклу соціальної активності правової свідомості та в залежності від її відносної (не кризові цикли соціальної активності) та абсолютної самостійності (кризовий цикл соціальної активності), а також від пріоритетної форми конкретно-історичної правосвідомості, що цілепокладена у форму державно-правової свідомості (об'єктивна, суб'єктивна, республіканська, монархічна та ін.). При цьому функціональна дія має більш якісний вплив на регулювання суспільних відносин саме за соціально справедливою цілеспрямованістю та наближеністю до світових нормативних стандартів правового регулювання суспільних відносин.

Найвища функціональна дія для гіпотези, диспозиції та санкції норми правової культури як гіпотези, диспозиції та санкції норми правової свідомості характерні кризовому (перехідне, транзитивне, посттранзитивне суспільство) та вищому й найвищому циклу соціальної активності правової свідомості (традиційне суспільство світового зразку). При цьому їх функціональна послідовність здійснення більшою мірою не може бути по-

рушена, певна частина їх не може бути пропущена та функціонально може бути здійснена за різних причин, найголовнішою серед котрих є недосконалість актотворення правовою свідомістю норм права, різногалузевого позитивного права як механізму правового регулювання, де норми правової культури як норми правової свідомості все швидше й швидше підмінюють норми правової свідомості, формуючи тим самим нову основу механізму правового регулювання суспільних відносин нетрадиційного суспільства, маючого чіткі нові (оновлені, модернізовані, вдосконалені) правові знання. Ці знання фіксуються у вигляді правових артефактів та архетипів старого нетрадиційного суспільства, що майже перетворилось у нове традиційне.

За не писемною формою гіпотеза (а також диспозиція та санкція) норми правової культури як гіпотеза норми правової свідомості (котра «на подих» (Ж. Дерріда) якісніша аніж гіпотеза норми правової свідомості) функціонує на початковому рівні її становлення та розвитку як цілісного механізму правового регулювання суспільних відносин, як правило, у початковому періоді становлення нового перехідного або транзитивного нетрадиційного суспільства, що стає новою соціальною базою нової держави. У такому відношенні гіпотеза норми правової культури як гіпотеза норми правової свідомості може або бути (як правило або одна, або дві, або три, або декілька, які можуть постійно чи перманентно конкурувати, функціонувати та дефункціонувати між собою доти, доки не визначиться та оптимальна. Вона згодом трансформується у першу писемну гіпотезу нового основного нормативно-правового акту) за умов перетворення кризового циклу соціальної активності правосвідомості у не кризовий, або ні (коли у неї за умов нерозвинутого статичного права немає потреби), залежно від рівня циклу соціальної активності правової свідомості, котрий визначає цикл

соціальної активності диспозиції. Але цих гіпотез норм правової культури може бути менше чи дорівнювати, як правило, однієї гіпотезі норми права, вона мають у своїй основі нові чіткі якісні правові основи психології та ідеології з домінантою останньої.

Проведене дослідження надає змогу будь-який цикл соціальної активності правової культури визначати за циклом соціальної активності правової свідомості, його властивостями, а останній за формулою правової ідіоми-норми правосвідомості-норми права, відсотками національно-ментальної щільності її складових пропорцій, а також відсотковою щільністю певної домінанти складової її пропорції за різних конкретно-історичних періодів її становлення та розвитку як державно-правової. Такий підхід надає реальну можливість надалі співвідносити та розвивати теоретичне та практичне вчення про «правову свідомість як форму держави» (Г. Гегель, П. Новгородев, І. Ільїн, В. Чефранов, Л. Петрова, М. Козюбра, В. Тацій, В. Сташис та ін.).

ЛІТЕРАТУРА

1. Дмитрієнко Ю. М. Механізм правового регулювання у традиційному та нетрадиційному суспільстві // Aktualni vymozenosti vedy – 2010 : materialy IV mezinarodni vedecko – prakticka conference (27.06-05.07.2010) Dil 8. Ekonmicke vedy. Filosofie. – Praha : Publishing House «Education and Science» s.r.o., 2010. – S. 6–14
2. Dmitrienko Yu. Micro-and macroidentification crisis situation and priorities formation, development of consciousness Ukrainian and culture / Dmitrienko Yu., Dmitrienko I. // Aktualne problemy nowoczesnych nauk – 2010 : materialy VI Miedzynarodowej naukowipraktycznej konferencji (07-15 czerwca 2010 roku). – Volume 19. Pravo. – Przemysl : Nauka i studia, 2010. – P. 12–14

3. Дмитрієнко Ю. Н. Норми правової культури як якісної частини механізму правового регулювання за нетрадиційного та традиційного суспільства / Дмитрієнко Ю. Н., Дмитрієнко І. В. // Прикладні наукові розробки – 2010 : міжнародна наук.-практ. інтернет-конф. (15.06-25.06.2010 г.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rusnauka.com>

4. Дмитрієнко Ю. М., Дмитрієнко І. В. Норми правової культури як якісної частини механізму правового регулювання за нетрадиційного та традиційного суспільства // Stosowane naukowe opracowania – 2010: materialy VI Miedzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji (27 lipca – 05 sierpnia 2010 roku). – Volume 3. Pravo. Filozofia. – Przemysl : Nauka i studia, 2010. – P. 42–54

Дмитрієнко Ю. М. Норми правової культури як якісної частини механізму правового регулювання / Ю. М. Дмитрієнко, І. В. Дмитрієнко // Форум права. – 2010. – № 3. – С. 83–91 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2010-3/10djmmpr.pdf>

Досліджено історико-правовий стану становлення та розвитку будь-якої правової культури як типово національної, як якісної частини механізму правового регулювання в контексті теоретико-методологічної співвіднесеності та перспективі її типової структуро-системи. Виявлені особливості перехідного періоду ідейно-світоглядного та нормативно-регулятивного правостановлення певного старого маргінального традиційного суспільства у нове нетрадиційне за трансформаційними змінами норми правової свідомості та культури за позитивним правом.

Дмитриенко Ю.Н., Дмитриенко И.В. Нормы правовой культуры как качественной части механизма правового регулирования

Исследовано историко-правовое положение становления та развития любой правовой культуры как типично национальной, как качественной части механизма правового регулирования в контексте теоретико-методологического соотношения и перспективе ее типичной структуры-системы. Выявлены особенности переходного периода идейно-мировоззренческого и нормативно-регулятивного правостановления определенного старого маргинального традиционного общества в новое нетрадиционное по трансформационными изменениями нормы правового сознания и культуры по позитивному праву.

Dmitrienko Ju.N., Dmitrienko I.V. Norm of Legal Culture as Qualitative Part of the Mechanism of Legal Regulation

The historical-legal status of formation that developments of any legal culture as typically national, as qualitative part of the mechanism of legal regulation in a context of a theoretical-methodological parity and prospect of its typical structure-system is investigated. Features of a transition period ideologically-world outlook are revealed and are standard-regulatory to legal formation certain old marginal a traditional society in new no conventional on transformational changes of norm of legal consciousness and culture on a positive law.